

boš enmalo na orglje zaigral; gotovo bo fant mislil, da boš ti njegov naslednik. In niso se motili gospod. Presneto je bil dečko preplašen, ko gospod orgelne ključe od njega zahtevajo, še bolj pa, ko se jaz h klaviaturi usedem in dobro Rumpelj-evo delo, kolikor se je dalo, obdelovati pričnem. Nekako posebno so me tisti dan prstje ubogali, menda na žalost fantu, ker z obraza bi mu bil človek skoraj bral: „joj meni, zdaj sem jaz že ob službo!“ Toda zastran mene je bil strah zastonj, ker sem kmali potem odšel proti Ljubljani. — Toliko o tisti dogodbi; tabart pa sem Savo komaj dobro pogledati mogel, ker je bil „lukamatija“ tukaj le kratek oddih dovoljen. — Od le-tod naprej zavozili smo zdaj med strme skalnate pečine, ki dolino stiskajo ozko skupaj. Spominjala me je okolica moje gorenske domovine in njenih skalnatih gorá, o katerih je svoje dni govoril popotni Francoz: „Krajna ima velikanske hribe in pečine, in one, ki sem jih v nepopisljivo-lepem Bledu in visokem Bohinji vidil, prekosijo vse, z čimur se Tiroljska ponaša.“ — Tudi hruseča Sava gleda tukaj podobe zibelke svoje; zakaj kakor neguje višnjeve valčke njene ob njenem spočetju pri Savici nad bohinjskim — in pod strmo Ponco nad koroškim jezerom silnih robov strmina, tako tudi odslej doli do Zidanega mosta so ji zopet gole pečine tovaršice tū že mogočnih talasev njenih. Le z veliko silo, obilnim trdom in silnimi stroški izdolbel je um človeški tū doli cesto železnemu vrancu, kateremu je prehod med Bečem, Siskom, Trstom in Italijo prazna igrača. Da! svet neskončno napreduje.

Spodaj Save odpira se nam na desno dolina z razgledom proti Poljšnjeku. V ti dolini nahaja se železni plavž v Pasjeku, ki pa zdaj menda popolnoma zapušten stoji. Kako zamore tudi drugače biti, ker fužine avstrijske prepevajo zdaj, zlasti manjše, pesmico „o žalostni majki“ in trpijo, kakor Nemec pravi „an der gallopirenden Schwindsucht.“ — O precartana „Gewerbefreiheit“, kdo zacelil bo rane, ki si jih zadela ti s svojo prenapeto svobodo!

Od polšnjiške dolinice naprej je savska struga na ene mesta prečudno tesna; komaj imata tir železnice in peneča Sava prostora, da se rineta skozi. Ob desnem obrežji ugledamo tū pa tū še sled stare poti, po kateri je vlačila svoje dni uboga živinica (konji in voli — pa tudi kravicam menda ni bilo prizaneseno) težko obtorjene ladije po Savi gori-vèn. Silne muke trpela je včasih na tem „trnjevem potu“ uboga žival, in če bodo sodni dan živali trdosrčne gospodarje tožile in govorile tudi nežive stvari, bodo imele tukajšnje pečine marsikaj pričati. — Postaja zagorska le gredé nas je sprejela. Pičel streljaj spodaj nje odpira se na levi med dvema tesno skupaj zamaknjenima visokima pečinama vhod v zagorsko dolino, ktera se unkraj ozkega vhoda gledé rastlinskega življenja hipoma popolnoma spremeni ter prijeten obraz pokaže. V nji stoji farna vas Zagorje, v kateri okolici bogati premogovi rudniki in steklarnic obširne naprave tisočerno marljivim rokam delo preskrbljujejo in režejo jim ljubi kruhek. — Od zagorske postaje naprej (šeste od Ljubljane) pričnete peneča Sava in železnica objemati podnožje visocega Kuma, ki je dolenski pobratim gorenskemu očetu Triglavu. Dolina je še vèn in vèn ozka in skalovita, Savo pa ugledamo na desni potisnjeno v kamnito nalaščno strugo, imenovano „na jezu.“ Pomniti je namreč, da od l. 1736 sèm do časov železničnih se je mnogo in z obilnimi stroški delalo, da bi vožnja po Savi med temi pečinami se vravnala in varna storila, pa vkljub temu je bilo vendar po teh soteskah dovolj nesreč obžalovati, kajti marsikaka ladija razbila se je ob ostrih skalnatih grebenih. — Med tem, ko na desnem obrežji sega še dalje doli za Savo kranjska kronovina, se na levem

bregu bližamo meji njeni, in ko previhramo mali mostič, ki ga krasi kamniti mejnik, nahajamo se zdajci na Štajarskem in na postaji treboveljski. V duhu pozdravil sem dolinico treboveljsko, ki sega med hribi k levi gori in od ktere razlegala se je že marsikaka mična Hašnikova dobrovoljka. „Lukamatija“ zavozi nas kmalo naprej. Orjaške pečine pospremljajo nas še vedno, in kaže se, kakor hotle bi zastavljati potovanje naše; al bistra glava človeška in moč smodnikova storile ste jih vendar sebi podložne, kajti kmali pod Trebovljami prevozimo okoli 70 sežnjev dolgi preróv, ki je vsekan v goli rob. Tudi Sava peni se tū vnovič po nalaščni stranski strugi „na Slapu“, ki je bila svoje dni strah brodnikom. Če je kje na zemlji dom nerodovitnosti, praznote in otožnosti, tukaj je. Postaja hrastniška mudila nas je zopet le trenutek. Nji nasproti stoji na kranjski strani cerkvice sv. Nikolaja. Gotovo je tudi ona spomin hvaležnih src, postavljena na čast pomočniku ob vodenih silah in nevihtah. — Sosedna postaja, do ktere še vedno po tesni dolini hitimo, nam je Zidani most. Tukaj segate si v roke sinja kranjska Sava in bistra štajarska Savina; hrvaška železnica nastopi od tod naprej lastni tir; tudi dobra cesta vodi od Celja doli skozi savinsko dolino ter pelje naprej po kranjski in štajarski strani, — ni čuda toraj, da velik hruš in truš vstal je, ko drčali smo le-sèm. Take kraje zamogel bi priličiti človek mali Babilonii, kajti čujejo se razni jeziki, ljudje mrgolijo sèm ter tje, gori in doli, noter in vèn. Ne boš zameril, dragi brate, da Te zdaj zopet zapustim z obljubo, da Ti upam v prihodnjem listu še kaj o Zidanem mostu povedati. Srčno Te pozdravlja Tvoj brat

Jože Žlindrovič.

Vprašanje.

Poleg česke „Tažete se, proč jsem Slovan?“

Prašaj: čmu da sem Slovenec,
Čmu Slován mi vsak je brat,
Čmu mi ljub Tominc, Dolenec,
Štajarec, Primorec, Hrvat? —

Ker slovenski oče, mati
So me učili dom moj znati!

Prašaj: čmu slovenske glase
Lira moja le doní,
In zakaj zvest na vse čase
Bom besedi materni? —

Ker slovenski oče, mati
So me učili jezik znati!

Prašaj: kaj da spevam Boga
Rad s slovensko pesmijo,
In kjer stopa moja noga,
Spremljam ga z ljubeznijo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili Boga znati!

Prašaj: kaj da vsi Slovenci
Meni desno so okó,
Kaj da misli mojih venci
Njim v blagor dahnejo? —
Ker slovenski oče, mati
So me učili narod znati!

S.

Štatistika človeškega rodú.

Na celem svetu živi zdaj okoli tisoč (tavžent) milijonov ljudi, kateri govoré 3064 znanih jezikov in spoznavajo 1100 različnih vér.

Srednja starost človeška se šteje na 33 let in pol. Četrtna otrok umrje pred 7. letom, polovica pa pred 17.

Izmed 100 ljudi jih 6 doživi 60 let in čez; izmed 500 eden 80, in izmed 1000 tudi le eden 100 let.

Vsako leto umrje 330 milijonov ljudi, tedaj 91.000

vsaki dan, 3730 vsako uro, 60 vsako minuto, tedaj vsako sekundo eden.

Rodi se jih pa vsako leto 412 milijonov, tedaj 82 milijonov več kakor jih pomrje. Človeški rod bi se tedaj silno pomnožil, ako bi ne bilo kug in vojsk na svetu, ktere pomanjšujejo število ljudi.

Največ ljudi se rodi pa tudi umrje ponoči.

Izmed 120 osób vsacega spóla in vsake starosti se ena oženi ali omoži — sploh je leto in dan po celem svetu 83 milijonov in 800.000 ženitev.

Po „Fortschritt.“

Dopisi.

Iz Konelijana (Conegliano) na Laškem 3. sveč.

J. G. — Letos tudi nas huda zima pestí. Sneg, akoravno ne čez pol čevlja visok, pokriva laške planjave; burja podnevi ga ne otaja, stekleno jasna noč ga tudi ne stisne. Pri nas na Kranjskem vabi človeka v zakurjeno krčmo; al pojdi tukaj v katero koli gostivnico, ne boš se ogrel ne. K poliču vina postavi ti krčmarica z žerjavico napolnjeno „scaldino“ (kozico); tù si prste ogrevaj, noge in drugi život pa v žep vtakni, če moreš, da te ne bo zeblo. Na Laškem celó v najimenitnejših hišah ne iztakneš nobene peči. Ženska po ulicah gredé drži v roci kozico z žerjavico in si roke ogreva, možkega pa najhujša zima ne straši, da ne bi svojih „petoralli caldi“ prodajal. Zdravi!

Iz Trsta 14. sveč. Druga veselica v tukajšnji čitavnici, 6. t. m. bila je še veliko lepša in sjajniša od prve, ki smo jo imeli 25. prosenca, in o kateri so „Novice“ že govorile. Komaj bi se bil kdo tega nadjal, če se premisli, da vës tisti dan je bilo pravo neprijetno vreme, in da ravno zvečer je burja strašno hrupela, ob enem pa tudi sneg na vso moč padal. To nam pač jasno dokazuje, kako da so tudi tukajšnji Slovani vneti za svojo narodnost. — Pustni dan je tudi letos spričal, da pravi Tržaščani ne marajo tistih demonstracij, ki se na pr. v Benetkah zapazujejo nekaj let zarad pustnih veselic. Kočij, šem in gledavcev zlasti po glavnih ulicah (Corso) je bilo vse polno, pa žalibog zraven tudi — tacihi prekanjencev, ki so pridno porabljali v gnječi to priložnost, kakor po navadi, za kradež. Kako da se pa ti lupeži vedéjo v tem svojem hudobnem delu, vam bo razjasnila omena le enega primerljeja. Ko je namreč neka gospá na pepelnično sredo kupovala na planjavi (placi), kakor po navadi, kar ji je za hišo potreba, se ji približa nek mlad klatež (morebiti ravno tisti, ki ji je bil na pustni dan zmuznil z žepa listnico z desetimi goldinarji vred), zavpijoč: „la guardi di drio due putazzi!“ zato, da bi se obrnila, in da bi ji on nanagloma izpotegnil listnico, ker je gotovo že vedil, kje da jo precej najde. — Takih reči vidimo mi žalibog tukaj še zmiraj! Dobro je pa, da se kaj o temu govori tudi v „Novicah“, ker utegne gotovo podučiti ljudstvo, zlasti tuje, ki prihaja v Trst, nesumjaje nikakor kaj tacega, da se vé varovati.

Iz Sežane 10. svečana. — Ker se od mnogo krajev sliši, kako slovenski jezik napreduje, in ne samo pri priprostih, ampak tudi pri omikanih čedalje večo veljavo dobiva, naj tedaj tudi povemo, kako je pri nas s slovenščino. — Kar se tiče šol, se sme reči, da so naše tržaške šolske oblasti prve bile, ki so zato skrbele, da se je naš materni (slovenski) jezik že leta 1848 v naše ljudske šole vpeljal. Vsak človek zdrave pameti spozná, da je živa potreba, da se vsako ljudstvo po vsem božjem svetu, tedaj tudi naše, najprvo v maternem jeziku podučuje in potem še le, kadar tega že dobro ume, se v drugih ptujih jezikih uri. — Kar se tiče naše c. k. uradnije, moremo reči, da nobenemu narodu

njegovih pravic ne krati, samo to je želeti; da bi se od konca do kraja vsi razglasi in vse pisma, ki jih tukajšnje priprosto ljudstvo v roke dobiva, po slovensko, ne pa po laško ali pa po nemško pisali; tukajšnji narod je slovensk in večidel vsak kmet zná slovensko brati in pisati. Ni dolgo tega, kar se je nekemu županu prigodilo, da je mogel zavoljo nekega razglasa, ki je bil po laško pisan, precej dolgo pot koračiti v kancelijo, da je vprašal, kaj da stoji zapisano na razglasu, ki je na njegovih vratih nabit bil; potem še le je mogel svojim vaščanom razjasniti ga. Vsega tega bi ne bilo treba bilo, ako bi bil razglas v slovenskem jeziku pisan bil, zakaj župan prav dobro ume slovensko brati in pisati. Da je potrebno, da se vsakemu narodu pravica skazuje, je tukajšnji bilježnik g. Peter Kozler že zdavnej previdil; on nam že več let kupne, ženitne in druge pisma v maternem jeziku spisuje. Neizrečeno so ljudje veseli, da razumejo, kar v rokah imajo, in jim ni treba, kakor popred, za prebiranje pisma v ptujih jezikih pisanega, mnogokrat celo uro hodá kakega tolmača iskati, kateri mu ga je še vrh tega včasi tudi napčno razložil in tako še v škodo in zadrego pripravil. Gospod Kozler je res mož, kakoršnega današnji časi potrebujejo. Zato mu pa želi tudi cela soseska svojo hvaležnost skazati, da ga voli, ako pride kaka županijska ali deželna volitev na vrsto, za svojega zastopnika. Svesta si je, da je mož prav za nas.

Iz Volč pri Tminu. P. P. — Rad bi Vam iz naše okolice kaj pisal, al nimamo nič veselega. Čiginski fantje so se z volčanskimi unidan v krčmi stepli; hišni gospodar, ki pride jih mirit, je dobil za to — nož v trebuh! To je vendar strašno, da se še zmiraj pripetujejo take nerodne reči kakor med divjaki! — O národnem življenji pri nas ni duha ne sluha. Da smo ravno le pičle pol ure od tminske čitavnice, se vendar pri nas od národnega čutja čisto nič ne vé; še vse trdo spi. Naš kmet ne „Novic“ ne drugega časnika ne pozná. „Amtira“ se po nemški v županii; to je nobel se ve da; ako bi naše „birgermajstre“ imenoval „župane“, jih lahko razžališ. Srenjski „šribarji“ tù in tam tudi drugega ne znajo kot malo nemščine, pa še to slabo, slovenščine se pa bojé strašno. Res je, da od starih ljudi ne moremo veliko za mili naš jezik pričakovati; pa žalibog, da tudi naša farna šola hira, ker se za ubogo revico nobena duša tako ne zmeni, kakor bi trebalo. Bog daj bolje!

Iz Vremske doline na Notranj. 9. sveč. A. M. Človek popotvaje po svetu marsikaj vidi in sliši. 6. dne t. m. šel sem po opravilih v Istro do malega mesta Umago. Predpustno nedeljo prišel sem v Savudrijo, ko se je ravno vernim služba božja opravljala; med sv. djanjem se je kakor drugod bralo pripravljanje v postni čas v laškem jeziku; po dokončanem berilu zbrani množici dušni pastir vse po slovanski, njenem domačem jeziku, razumljivo dopoveduje. Ker so verni oddaljeni od cerkve, so se potem litanije pele pa čudo: v laškem jeziku: „Santa Maria“ in tako naprej. Slišal pa sem odgovarjati mnogo ljudstva „za nas Boga prosi“. Tako še dan danes Istrijani ob bregovih jadranskega morja ne vedó, ali so Slovani ali Talijani! — Kmetijskim gospodarjem naj povem še celó redko prikazen, da našemu županu je v Istri na pozimski paši neka ovca pet mladih jagnet vrgla; troje je bilo že mrtvih na svet prišlo, eno je čez dve uri konec vzelo, eno in pa mater sem živo vidil.

Znad Kolpe 5. sveč. Pred nekoliko dnevi prišel je neki učitelj k okrajnemu predstojniku v . . . , in ga prosil, naj bi njegove pobotnice pregledal, ker bi rad pri davkarii nekoliko denarja dobil. Vzel jih je gospod, nekoliko pogledal, in mrzlo rekel: „Gehen's halt zum